

# ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 42.

НА ЦЕТИЊУ, У ПОНЕЂЕЉНИК 21. ОКТОБРА (2. СТУДЕНОГА) 1874.

ГОДИНА П. (IV.)

ГЛАС ЦРНОГОРЦА\* излази један пут недељом. Стари: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. н. 8; по год. 3; четврт год. н. 1. 20. н. 2а СРБИЈУ год. н. 7; по г. н. 3. 20.; четврт н. 1. 75. н. 2а све друге црне год. н. 8. по год. н. 4.; четврт год. н. 2. За остале ваља се за ред 3. издана. Предлата и све наруџбене штампе се администрација, а доноси уредништву на Цетиње.

ЦЕТИЊЕ, 20. Октобра.

У данашњем листу своштитавимо у изводу чланке само неких ливова, да покажемо како је мишљење у свијету о грозној сјочи подгоричкој. Са сваке стране безобзирно се осуђује грозно крвопролиће. Турска се жигаше као држава варварска, као држава некоћа и трупа, која и није више у стању уреднијем, нашоку вјеку самобраним државним животом живити, која по томе и не може имати никаква права на оставак, јер нема ни услова за то.

С друге стране хвали се влада и народ црногорски, што је на оваку безочну повреду, на онако нечувано насиље, против свакога очекивања, знао се уздржати и није исти час одговорно Турцима истијем начином, што би истина преродно било, али противно цивилизацији и постојећој цивилизационој држави. Изајљују се симпатије за праведно ствар Црне Горе, позива се дипломатији на правичност, грозно се Турској да брзо и потпуно сатисфакцију даде Црној Гори.

И ливова, које вијесмо научан гледати расположене према Црној Гори и ливова пријатељски трљезки турској, у овоже смислу изјавају отворено своје мишљење. Знало да ће их бити, која ће и сада другичје гукнути, али они ништа не значе, код овакво и овако најаво за нашу праведну ствар, који ће и њих исте осуђити и посправити.

И француски ливова, које пак је јутрашња пошта донијела у истоже смислу врло занимљиво се изражавајуца Црну Гору, а невиниче осуђују онај беззакон чин и устају против Турске. Не може бити сумње, да ће тако праведно и поштено поступити сви органи јавнога мишљења народа јевропскијех. Како ће глас српски и у оште југославенски ливова подина, може се највијед знати, и ако још нијесмо добили оне бројеве њихове, у којима ће му дати праведнога израза.

А ово није мала морална побједо и добит Црне Горе већ сада у почетку развита онага великога догађаја, која не може небити од користи и свијема подјарљенијем хришћанскијем народима, као што је и савај Турској јаки удар. Страни свијет, до сад или објављен предасудом или занесен интересом, увиђа правду тежња њиховијех и увиђа неправедност и немогућност подржавање варварске државе у коју непредујубијех народа.

Као што рекосмо побједо је ово, која се не може никакво ставити у сумњу. Али та побједо, колико је од користи и колико на част служи Црној Гори, није ни близу у стању, да свирно поврјеђено, до крајнега огорчена доведено чувство народа црногорскога.

Показана симпатија Јевропе њега може велелити и тјешити, али умјерити само ће га потпуно сатисфакција од стране Турске, коју он само онда неће тражити, ако му се на вријеме пружи. За то су њеки ливова преухитрили са мишљењем, да је догађај подгорички већ на свршетку своје, за то, што Црна Гора није 8. о. ж. сишла с пута законитога и достојнога људске образованости, и што су вјешовите комисије узеле ствар у своје руке.

Турска и црногорска доживија састаје се сутра у Подгорици, једино у ту цијел, да крајни догађај испитају и извиде. То је данашње стање ствари. Резултат те истраге не може бити друго него — *констатираније турске кривиче*. Свршетак тога законитога пута рјешавања сукоба овакве природе имао би бити — *сатисфакција Црној Гори од стране Турске*. Не вађе ли се то ни крају тога пута, онда је изгубљена и затога одржању овијех садашњијех односија.

Хоће ли Турска пустићи, да до тога дође? То је питање, на које она има да одговори.

Хоће ли бити дугачак овај пут, или ће се брзо доћи његовом крају? То ћемо видјети.

Без сумње увиједишеном и узбуђеном народу

црногорском није лако дуго чекати, он можда и негледа добријем оком на ту комисију, али озбиљно, свијестан и достојанствен као се знао и могло уздржати у овијех, и за овај ће вријеме показати нужне уздржљивости, која ће још више само очитовати његову свијест и самоуздање.

## НОВИНСКИ ГЛАСИ О ПОДГОРИЧКОМ ДОГАЂАЈУ.

— „Н. В. Таглат“ у бр. 292 доноси поводом подгоричке сјече врло занимљива изводна чланак. Претстављајући највише горубе источно питање под кнезом Данилом у завршају, како вјетски Данило сједи у престојној дворани, која је пуна свадуга са барутом и око њих сједи Црногорци са заврљенијем чебуљика, настала даље: „Кнез Данило је даво ујро. Већ четрнајест година влада кнез Никола I., а из црногорске престојне дворане још није макнут онај барут. Напротив опасност је постала још већа. Турска је са свајем опала. Та трупа грађа тек што се не сурва. Један догађај, као што је сјеча у Подгорици, може добити значај, каква му се у пређашњијем околностима нико могло догледати. За то и тиснуше дипломате своје главе у гонјалу, па и гроф Андриши би принуђен напустити своја увеселена, да у Бечу опет узме крају политичке у руке.

Због догађаја на граници црногорској завладала је велика узбуђеност, и свих увиђа потребу, да стинавајући дјествује. Сигурно, кнез Никола још није ову ствар изишо пред међународни суд, а и турске власти предузеле су истрагу да Црној Гори даду задовољство. С хвалом се пријавије, да кнез Никола толико моћи има над Црногорцима, да их уздржи од самопокоја. Прије послате овакога догађаја рупило би до 20.000 Црногорца, да сами узму крају сатисфакцију од Турске. По закону правне освете они би упали у Турску увијајући и плачкајући и рат би дотле бјеснио, док би се најпослије стрвои интервенцијом пријрије оставило. По сада је и у Црној Гори цивилизација врло јака. Народ чека на њих кнеже. Он неће самовољно да објављује неправилни рат. Силни закон крвне освете ублажен је образованомбу.

## ПОДЛИСТАК.

СЛАВЕНСКА УЗАЈМНОСТ ОД НАЈ-ТАРИЈИХ ВРЕМЕНА НА ДО ХУИИ. ВЈЕКА ОД ПЕРВОЛФА.\*)

Шта је то славенска узаяјност? У последње вријеме највише се изазива у свијем руским периодичним ливовима кореспонденције из Прага, Београда, Петрова, Ланова, Цариграда — због дјела и послова чешкијех, српскијех, бугарскијех, галичкијех и у овијех славенскијех; често се сретају чланци, трактујући о савременом положају науке, литературе и омијег живота западнијех и јужнијех Славена. Руси не пропуштају ни највишег факта, који би се догодио у славенскијех земљама: држили се скупуштина у Србији, земалски сабор у Прагу, почну ли се дивити угњетавање на Србе и Бугаре у Турској, поведе ли какова свађа и препирак између Староцеха и Младоцеха, између Старословинаца и Младословинаца, усели ли се пак ослобди антагонизам између Руса и Пољака, на шта догоди ли се у славенском свијету, све се то одма ишпечата у руској журналистици и чита се руском публиком. Редакције главнијех новина рускијех добијају

новине славенских племена, да би се непосредно из њих упознали с њима. У овијех сразивајући данашње знање Руса о славенскијем земална с тијем, које су они имали прије тога 15 година, доста се мора признати да је учињен велики и огромни корак увиједије. До 1860 год. од Руса посјећивали су славенске земље само специјалисте, који су пошћивали себе изучењу славенскије и одласти славеночлани. Многи, који су живјели у Прагу због изучавања медицине и правичкијех наука, били су са свајем непознати с тамошњијем славенским елементом и Чесима као да вријесу живјели у њему, већ у таквом често немачком граду. Њекоји су Србе вијешали с Турцима, Бугаре с Влазима. Но сад је то све прошло, а друго настало. Данае ријетко да се није који Рус, који би, пролазија кроз Праг, пропустио да се који дан у њему неустави, да не буде у чешком музеју, театру, да се неупозна с Ригером, Палачином, Браунером и другичјема представатељима чешкија; ријетко да се вађе који да пропусти, а да се не сарати Дундом у Београду. Да који дан не стоје у Аудбулани код Слојинаца или у Загребу код Хрвата, у Новоме Саду код аустријскијех Срба и у Вауачу код јужнијех Срба. Многе руске енциклопедије које живјеху по берлинскијем градоњика, као Дрежђина и др., у Ливовима вријеме пресељавале се у Праг. Све то ваји служи очевитијем доказом, да се Руси непосредно

оближавају с осталијем славенскијем племенима.

Каквијем су путем пришла славенска племена к томе узаяјноме и братскоме односију, и у чему се састоји то основно и свезивајуће начело, које није изгубило своју силу у течају толико вјесова, а служи и данас установљењу свезе између Славена при појаву каквијех политичкијех и литературних узрока?

Ријешену тога питања посвећена је књига г. Первола, која не само да има специјалнонаучно значење, но управо и указује на савременост и објаснила појоша историје данашњијех односија Руса к другичјем Славенима.

Наслов споменутог књига г. Первола тако јасно одређава задату автора, да читоц лако може из њег, без икаквога објасњавања, да схвати ајел, која га је руководила. Све је то даво он у неколико строчица. Највише споменутог књига, говори он сам, та је: „скупти и свести, у којима је могуће, сви сједочинства и доказе о узаяјнијем односијама славенскијех народа, од најстаријих времена па до 18 вјека; на колико су ти односијајни књижи практичне резултате у духовном и политичком животу Славена, и на колико се у њима пријемала и види признавање племеног сростан“. При свршетку књиге у закључку он изказује наљу, да тај његов опит, који посправља Славене као једно цијело, веће о-

\* Та се књига савије појавила на свету, па је по поводу једног изазива овог чланака у одговоријем листу у руском журналу



ногорана, можемо са лако представити колико ли ће бити кучно бити, гаје из Турчина браћу, синове, очеве на праву Бога, иза бусије, безоружне коле, а они да стоје прерушених руку. Али каже да вези Никола буде, на шта се у будуће догодило, могао Јевропе казати: до крајње савијере устурпацио био, онкрој границе Турци су воје поданике кили, док сам ја илхове од народне узрујаности солдатуна брашно!

#### ДОГАЂАЈИ У СВИЈЕТУ.

Отвореноме царевискоме вијећу у Бечу предлажено је већ министар финансије предрачују за идучу годину. Бечке полице наглашују то као нешто необично, јер до сад је ваља износили предрачују при савршетку саборисања, те је на брзу руку прегледали и одобрили. Сад ће вијеће имати брже времена да га боље протресе, пречла се на тјера неће одложити децандит, који се налази а у овоме предрачују у суми од 12 и по милиона. Свега расхода има 381,782,551 ф., а прихода 369,429,694 ф.

У угарској заступничкој кући има доња највише на дневни ред основа изборнога закона с привилегија горње куће. „Мађ. полит.“ дознаје, да су се ових дана некико отјенији чиновици лијевога срединага договорали, законом да стиповиште заузму напред тој законској основа. Заключено је, да ће подупрати основу, а помените ому уставу, на којој сажу само они бирачи вршати своје изборно право, који нису заостали у плаћању пореза.

Италијански министар интврних послова, Кантели, управо је на све префекте изборну окружницу, у којој спомиње рад последнега саборскога заседања, уређење одношаја међу државом и црквом, устројење војске и сив срестив, што их је попривила влада, да се уреди државно господарство. Што се тиче владина програма, нагласије очигледне владе онтовано, особито пико говор, што га је држао министар председника Мингети у Лепалу. Будући да све странке настоје, да ршире своја начела, неби влада, рече министар, задовољан својој дужности, када неби у очи изборне борбе објектовала своја начела и своје изборе. Када буду познати избори владе, моћи ће бирачи разабрати, који ће кандидати подупрати владу у неким тежњама. Проекти се у тој смегу позивљу, да код сваке згоде ршучаче бирачица изборе и највише владе и да по могућности испрво свако криво шиење. Да изборни покрет све боље напредује, треба да судрачују изборни одбори. Проекти корију дакле настојати, да се по свуда устроје одбори, који би се састојали из највиших и најнижих чинова пучанства. Код избора свих влада се префекти трешти, да учествују што више бирача, а недопушта се, да чиновници употребије службени свој улаив на страначку агитацију.

Накладни избори у Француској, који су обављени 8. о. м. у четири департамента, жорали су бити врло живахна. На свима се странана агитарало више још, него ли прије, а бонапартисте навицали су све силе, да продру са својим кандидатима.

Две 8. Новембра бити ће такођер накладни избори, и за те већ агитарују неузорни Бонапартисте; али влада и у зајуд.

У Паризу овет се много говори о промјени министарства, а тому је ваља главна повод безобразни поступак Бонапартиста и резултат избора. Буди да се министарство у овие шиењало, тешко ће то бити прије, него ли се ставале народна скушница.

„Wiener Sonn- und Feiertag Courier“ доноси занимиву вијест о зајевича гроза Арника. Цар Вилхелмо да је врло узрујан, што је Арника затворен. Од цара Александра да је велички цар добио лист, у којем је говор о Арнику. Царница Лугуста захтева, да се предложе копије оних Бизмаркових листа, што их гроа Арника чува у оригиналу. Цар Вилхелмо да је одобрио писмове шјере кнеза Бизмарка највише с тога разлога, што је државни канцелар цара удјеравао, да у будуће неби могли пријатељски одношаји међу Русијом и Немачком постојати, када би се приошани свиси, који се налазе у рукама гроа Арника.

И у Риму учинила је вијест о затворену гроа Арника велику сензацију. Папани приврженици радују се томе догађају, јер сматрају Арника главним агентом Бизмаркове политике.

„Аугсб. Алг. Цтг.“ неодобрила поступак пруске владе против Арника. Јер, велр, неодговара сјрки, на није ни разборит. Оваје је имала више посла особна страст, него ли праведност и благостане државе. Како „Алг. Цтг.“ из Берлина дознаје, бити ће судбена расправа против Арника тајна, будући да ће се читати поднине копије изгубљених или боље рекући затјених свиса.

Француски ратни брод „Отепоице“ повратио се је из Индитаскије у Тулон. „Жур. оф.“ каже тим поводом, да се тим, што се „Отепоице“ повратио у Француску, није ниште пројенило у одиности и бреливости Француске прака св. оцу. Пази да ће бити сада други брод на расподлање. Овај ће брод остати у једној француској луци средоземнога мора, те ће бити увјек приправан, да врши запосјељи св. оца. Ратни брод „Клебер“, којеу је посебно ова исија пошјерева, оставио је већ Тулон и одједрио у Корсику.

О шпанској споменаци, што је предана француској влади, жали се, што је поступање француских области напред Карлиста није пројенило ни онда, када је већ француска признала шпанскоку владу. Да француска влада подупири Карлисте, то је, вели се, у споменаци, очекивано; то да се је доказало већ онда, када је Дон Карлос код Оросквјете побјегао на француску земљиште. Нота тужи се такођер на поступак против Лизаргаи, којеу су дали попутици и за 29 особа неговне пратње, пречла је то шпански консул био још у право врјеме пријавно француској влади. Да је Дон Карлос у Бајону и Пау-у, за то да је француска влада знала прије 2. Маја 1872; на икак да није ухватила претендента, као што се је било предлажило.

Барун де Торе и војвода де ла Рока да су куповали оружје за Карлисте, а ипак да нису били интврфирани. Шпанскола да може захтевати од Француске, да забрани сваки прозод оружја, на која неби била пристава. На савршетку очитује се у тој ноти, односно споменаци, како је неопходно потребно, да се пројение француски крајински чиновници, Карлисте да се изгоне из францускога земљишта, а француске чете да дјелују заједнички са четири шпанскокј.

„Застава“ од 8. о. м. доноси ову биљешку: „Јуче је била саборска сједница у Карловцима. Међу председничким пријавима била је и та, да је у арацко-с.-визушком срезу изабрани свештеник посланик г. Николаи, парох из Кнеза, своју вјерописцу предло. Поводом тач поведе се говор о томе, куда ису унутри ваља, и ријешено је, да се по 10. §. пословника избере одбор историче да испитивање вјерописца у течају сабора предлажећи посланика, који ће се одбор у идучој сједници изабрати. Међу поднесцима био је знаменитији: петвјача горњо-карловачке општине, којом иста саопштавајући законску основу хри. сабора о школама, ниште заштиту сабора. Носије дуже расправе, да ли да се други поднесак унутри петичионом, или особеном одбору, ријеша се, да се унутри промове, с тим, да исти што прије поднесе свој изјештај. Г. др Суботић стави предлог, да сабор путем саборског председничаштва телеграфски изјави радост и срдечно учешће српског у сабору зетупљеног народа на осмињању и даљашње отварању свеучилишта у Загребу. Пријам се једногласно. За тим се ступи на дневни ред, т. ј. на расправу о предлогу негнјестораче о устројетку сабора. Изјештај др Максимовић образложи предлог у подужој бесједи; за тим су говорили Мидетић, Стојић, Ј. Живковић, Суботић, и предлог буде са свима противу два гласа (Анђелић, Хршћанин) прихваћен за основу специјалне дебате. С тим се заврши сједница, које немо записник саопштити.

Данас није било сједнице. Кр. комесар предлаже неке пријетибе на устројство, о којима је јуче по подне и данас до подне државна конференција, у којој су данас присуствовали и епископи: будимски, горњо-карловачки и темшварски, и добили з бачка. Прва двојица говорали су о спорном предмету црквене дисциплине. Изјештај је одбор седмораче, да покуша споразумљиво с епископачом о спорним тачкама. У одбору су: Суботић, Брашовачки, Ј. Живковић, Касалиновић, Максимовић, Бранко Стевановић и Ј. Чаловић. Др Мидетић, др Полит и Шандор Николаић исе су пријавили да убу у одбор). Хоће ли сутра бити сједнице, изише се, као што се и крај све-

му не може предсказати. О сваку други пут више.

— Званичан лист српски „Српске Новине“ доноси под 1. о. м. на челу листа ову изјаву: „Ма колико да се влада држи даље од свију новинарских полемика немогуће јој је да пропустити у ћуталу уводна члана последнега листа „Будућности“ под насловом „Завјере против Србије“. Овај узбукујући чланак, без икаквог озбиљног повода, оснивајући се на голим предпоставкама, или изводећи из гдјеконих обичних факта са свим произвољне закључке, присисује непријатељској српској највише управо овим силама, које Србија дају неопорније доказе свог пријатељства. Свијати по народу плашење противу држава, које су у најновије кад ово писмено задахнуто справ наше државе осјећајима благоволења, бацати се каменем на кабинете, којих добра расположенија Србији су од највише користи, и од којих пријатељства ми с правом очекујемо озбиљних резултата, то значи гријешити и противу патриотизма, и противу најпросријих правила улаудности и благодарности. „Будућности“ по голим претпоставкама заплашује и узнемирује публику, а ми позивајемо дјела и факта, по којима можемо сви нагађивати тог листа огласити за праме свјарје. Састанак цара у Берлину и ближе између њих споразумљења „Будућности“ тужачи како јој се свида, а ми на основу неопорних дата знамо, да се мисли на том састанку и доцније измијенило никак не могу уврстити у ред појава за нас корисних, наравно, у колико ми будемо увијек и хтејали њих путем разумних и озбиљних, а не путем који нам плодно уобрије писца „Будућности“ као високу дипломатску вјештину препоручује“.

ПЕТИЊЕ. 21. Октобра. — У прошли петак, на Лучни дан, када се представно божи угодник св. Петар, савици и велеуки владоц Црво Горе, обржана је свечана служба божи, коју је служио просвештени митрополит г. Шларнон, а присуствовао јој П. Св. кнез у пратњи свијех г. г. сенатора. У овн дана бала је варош сјајно освијетљена.

Сутри дан овет био је парастос великоме и бесиртноме владини владоцу Петру И. Петровићу. Овет је чинодјешествовао г. митрополит и присуствовао свијетли Господар са великом пратњом.

— У конвизију за изишење кравога догађаја у Подгорици одређени су г. г. Мило Врбани и Станко Радоњић, сенатори, и Гавро М. Вуковић, секретар сената и у прошлу суботу отпутовали су у Подгорицу.

— Г. Јонин, и. р. консуо вратио се јуче у Дубровник.

— Од прошле нећеде бави се у нашој престоници наш стари познаник и пријатељ нашега народа, списатељ немачка г. др Густав Раи. Он је и прије двије године био на Петнику. У прошли четвртак одутовало је у унутрашњост, да се боље упозна са нашом отаџбином.

— У прошлу сриједу дошао нам је у походе правце из Париза и један француски влишевник, сурадник јурнала „Ревн де димон“ г. Фарт.

#### П О В О С Т И

ДАЛМАЦИЈА. — Напољвода Рајнер 13. о. м. дошао је у Задар и праћен највишењим бар. Родићем отишао одатле у Бенковаче да прегледа тако доможбранску војску. Сутра дан отпутовао је преко Салета у Сив и натраг. Највишењим Родић дошао је у Котор у прошли четвртак.

Бечке новине јављају, да је Алевина икнепован циљом ијешовнога суда, која ће се установити у Мисиру, у Александрији, коју су установило велесис на мјесто досадаше посебно јурисдикцијо своје.

ГРЧКА. — Овет се ради о пројени у министарству. Министар финансије већ се пројенио, а говори се, да је и министар спољних послова дбо оставије, јер се не може да сложи са дотидијем министром и ишлагом отаџбинског владетелјих војвода у Турску.

ЧЕШКА. — 12. о. м. у првијем ризи за једнако избораче су у градоњем мј. Староческ. Само на једни протр избор међу гроах Клеи-Метлавић и др. Геро.

**ТУРСКА.** — Аустрија, Црнагора и Русија преговарају неспрестано са портом око тога, да стране државе свију с Румунијом склапају трговачке преговоре, но се не налажу успјеху.

Бриселски „Норд“ доноси, да је велики немески предлошко врти, нека одмах казни крице догађаја подгорицких, да тијем извјесте које сукобе.

**УГАРСКА.** — 12. о. н. отворен је сабор, и то је последње засједанье у овој периоди. На њему биће нови избори.

Српски црквено-народни сабор у Карловцима расправља је 12. о. н. основу статута о устројству сабора и прихватио је по предлогу одбора.

**РУСИЈА.** — Измишљено је писмо, којим су по војничком закону 150.000 новала пописани и у војничку службу позвани.

## К И Н Ж Е В Н О С Т

### ПРАЈБЕРОВЕ ВЕЛИКЕ ПРИРОДОПИСНЕ СЛИКЕ ЗА ЗИД.

Да би смо одговорили давно осјећаној потреби научногледне наставе у природнику, пострадал смо се да горње слике са српским натписом и тучачем снабдејемо буду, те их сада као српске слике сваки школама најпогодније препоручујемо. Ове се слике дијеле у четири дијела а сваки дио има 5 таблица. Први дио садржава сисавце, други птице, трећи амфибије, рибе и т.д. а четврти растине. Сваки дио стоји с 7-25. Таблице су прилепљене на платну и ивицу тврдо корице.

### ШКОЛА ОСНОВНОГА ЦРТАЊА ЗА НАР. ШКОЛЕ.

Систематично уредно и кратки уводни снабдеје Петар Мужак.

Ово дјело изшло је поодавно на чешком језику и стекло је веома лијеп глас тако, да се и на руски преводи. Ми смо се постарали, да ово гледа свијета и у српском преводу, који је из пера једног од наших знајнијих и најбољих педагога пошља. Српске школе јачајемо ће поздравити ово дјело, које је за науку о цртању добро дошло. Оно има 12 стр. текста а 96 слика и стоји с 180 а за ученике иде уз ту „Школу“

### ТЕКА ЗА ЦРТАЊЕ

кој на је цијена 6 нов. Ове су теке по стигло-греској методи израђене.

Сво ове ствари препоручујемо највише свију наших школа да их прихвати наручнице за школске књиге и учила издати извола. Наручнице извршујемо тачно с платом у наточ.

Павчево, крајем Септембра 1874.

Књижира браће Јовановић.

## РАЗЛИЧНОСТИ.

(Витеслав Халец). „Пољка“ доноси о његову животу ово: „Витеслав Халец умро је у востак у 39 година своја живота, који је он неспрестано у реду сироводко. Халец родио се 5. Априла 1835 у Долинску близу Водолка, те дође у својој 23 години, у бурној години 1848, у Праг да се востави науци на старогрчком гимназију. Уресом гимназије бијаху тада Сунавски, Кларера, Свобода, ти за чешку књигу те ли заслужни мужевн, на под њиховим водством востави Халец своје науке. И тада већ, „слушах своје знање, утехели Халец белостривачки часописе за ученике „Vaguto“, бивши његових неуморних суродником. Али будна у свако доба пошција дође у траг тову „но државу погубљено „аду“, запљивени часописе те затвори „злочинце“, који се усудише, издавањем писаног белостривачког часописа стивљати у војибел“ општанах Аустроје. Халец, јавно коловођа „државних издавања“ буде више пута пресудуши те му буде високом издан увјерени излог, да престане издавати часописе; али то још небуде доста, пољација забринута у свако доба за доброту монархије, пође тако далеко, те строге забрани младому вјеснику дописивање на у који чешки часописе. Сршиш гимназију, желеху му родитељи, да буде свешеником, но како то знаше непријатељско човјеку, тако се одлучи он за енологичне науке, ирвона је знао, да му од сада веће више

никакне потпоре од растуђених родитеља. Но он се неспрестано; кузаво храноћа се, срши он изврстни успјехом енологичко трогодините. За вријеме својих свеучилишних наука, незапусти он мука, којег обубуђаше 1. 1858 излао је он своју прву већу ларичко-спичку пјесам, „Алеред“, којом стече онне одобравање. Исте године изиђоше његове „Вечерње пјесме“, поворка врло крских љубавних пјесам, којим он ступи у литературу кано Богом издахнутих пјесник. Брзо за тим изда евоше, „Мејрина а Хусеју“ и „Красна Лејла“. Сада се даде на драматичку.

Прво своје драматичко дјело назва „Царевич Алексеј“, које буде 11. Марта 1860 први пут приказано сјајним успјехом. Тиме ободрен, испјева на брзо једно за другим више драма, које су великим дијелом востигле повољан успјех; већу таково снајдују: „Zavis i Falkensteina“, „Kral Rudolf“, „Ashon a Tamag“. Његове драме одликују се особито ватреним чувством и високим пјесничким говором. Његово право поље била је епика, а поглавито дјрка. Његове „Вечерње пјесме“ јесу драгоцјених бисером у чешкој књижевности; за њима долази његова поворка „Z prifody“. И као нозелеста стекао је Халец заслуга. Није овдје на мјесто, на згодан час, ли критично разложимо све оно, што је Халец написао и сјељано, те нам нити вије најјера, ни немо само захвално споменути, да се онуморно борно, за чешки језик.

Па тако полажемо ми сузани оквашен невен-вијенац на њес пјесником, којег је нити живота неспашена парца те ли рано пререзала, рјеченика, које нам из два срца потичу: мужек, цијелин он је био мужек и пјесником бојник!

(Стоитију форинти за влас). У уторак у јутро ступи у њеку чешњарницу у Бечу млада саротински одјевена ђевојница, која на питање, што жели, одговори, да би жељела своју косу (власих) продати. Преида је ђевојница имала необично дугу, кестовоу косу, кудравачар се ђевојцаца спак смилова, те јој рече, нека не продате косе, јер да јој он не може више од 8 форинти за њу дати. Сиромашноу ђевојцету нересивше се сузе у очима, спак сјело и рече: „Кад није друге, евоћаш косе“. Кудравачар пристаде, да ће косе поћети сјећи, кад ли преступи њеки господин и заљута ђевојцину: „Рад шта хоћете, да продате косу, драго дијете? Убого дијете поче јецати и проговори кроз плач: „Моја мајка болесна је већ 5 мјесеца; ја не могу толико заслужити, колико требало; што год имадосмо, све већ продадосмо и позаложемо, а сад више немамо ни коцкача у кући —“. „Но, дијете које“, одарати странац, „како је тому тако, онда њу ја вашу косу купити. Ја њу вам дати за њу стоитију форинтих“. И странац у тај вах узе забле-зитоу кудравачару ножице из руке и први нешто што се је ђевојцаца могла окренути, одреза јој он једну дланку. Мани се за тим у шпак, извади стоитијачу, утисну ју ђевојцаца у руку, смота влас у листар и рекавши јој, нека се не усуди, да осталу косу још један пут прода, јер да није више њезина, него његова, оде странац брзо из чешњарнице. Племенити овај човјек јест њеки трговац широдјеске робе у нутарњем бечком граду.

(Пијаштво у вилгешкој војсци) у Вилгешкој плаћу војници због пијаштва глобе, а добиваних новцака награђују се приједни подчасници и војници. Глоба се је до сад толико набрало, да министарство рата замста незна, како ће с новцака. Како се чује, бити ће наредбе о награђивању вриједних војника прерађене, а то само с тога, да се сви новци глоба могу раздјелити.

(Необично поштење). Њеви дан дође у њеку врчку у Јосифову граду у Пешти чедно одјевен младић, сјде за стол у једном кућу и иврочи кобасицу и чашу пива. Кад је то потрошио и платно новуће устајући некако стољак и сруши на земљу талпар и чашу. Крчвар дође и поче искати 1 ф. за влар; но убог младић није собом довно ван само 22 нов., што му је отишло на оно нешто вечере. Младићу није хаснало ни испривавање, крчвар га не хтједе пустити ван да што год алажи. Најзад му домесе стару халцину, нека ју обуче, а своју добру нека остави док неспати ввара. У неколи кораци младић престати те оде безрамљено у купућини. До часа ето ти младића истраг домесе крчвару њесу, која је у старој халци била, а у њесу преко 100

ф. Крчвар се је дашто необичну поштењу изадишеу обрадовао, одлучио му дуг и вратно халцину, а гости му набрраше већу се неколико ф. дара.

(Вишја образованост жена). На свечуцишту у Гетингену почивају сада бити привиднија права жена, које желе учити. Њеки дан промовира на докторску част госпођа Соен-ја ш. Ковалинска; написала је дјело, из кој се види велико је њезно знање у математици. — У Лондону отворена је дне 12. о. н. медицина школа за жене.

(Оглашивање по американским новинама). У американским сједињеним државама потроши се сваке године какових 40,500,000 франка на оглашивање по новинама. „Хералд“ добије сви од прилике 10 милијона франка, толико далеко, колико недобива ниједан лист на свијету, осим лондонски „Тајмс“, који добива више. „Штатсцајтунг“ добије од 9 милиона, „Нју-Јорк-Тајмс“ 7,300,000 франка, а ниједан велики дневник мање од 500,000. Педница слабо добијају, сви скупа не више од 2,500,000 франка. Највише оглашју следећи трговци: Стварте плаћа за годишну на огласе 2,500,000 франка, Лорд и Тајлор 1,145,000 франка, сапунар Бебит 1,115,000, Роберт Бомер 1,000,000 Арнолд и Констанбле 875,000, а познати Бар-нух преко 2,000,000 франка. У Нју-Јорку потроши се свако године преко 25 милијона франка на огласе, који се дијеле по задовина и по бродовима.

(Пошари). Дне 10. о. н. изгорјело је у Брусци у Чешкој 11 селачких кућа са свак, што је у њима и око њих било. У Хренцију код Омица изгорјело је дне 15. о. н. осам селачких кућа. На једном на на другом мјесту незна се узрок ватри. Погорјела су најсиромашнија.

## С Т Ј Е Ч А Ј

По одлучи високога правителства отвари се идућим пролећем Земљедјелска школа на Давиловаграду.

Тражи се лице, способно у тој струци, које ће бити управитељ те школе, и које ће имати до отворења школе приправити све што је потребно истој.

Управитељ ће имати годишње плате с. 1000 у злато, безплатан стан, и дрва и путно трошак у државном послу. Добива и путни трошак до Цетина.

Преситељ мора да је свршио земљедјелску школу и да је као учитељ већ служио на каквоме заводу, и да говори српски језик.

Рок пријаве траје до 1. Децембра о. г. и подбе са нужијим сједоцима ивију се до тога дана послати управи просвјетнога одјелена.

Цетина, 27. Септембра 1874.

Управитељ просвјетнога одјелена,  
Секретар  
Сташко И. Радоњић.

## О Г Л А С

Дрварска фабрика на Ријечи ца за продају готових штица 20,000 изврснога квалитета. Ријек, 28. Септембра 1874.

Управа.

## НАЈЈЕФТИНИЈИ ПОВАЦ

у Аустро-Угарској може се добити по 50,0, 51/2, 0,0, 60,0, и 70,0 на орнаме земље и куће које се под најам издају на више година уз одлагање. Бижа условија издјелје

„Општа прометни Завод“  
и Sektomaj и Вацкој.

(10—9)